

MELIKA SALIHBEGOVIĆ

Biti

(fragment iz romana)

Bila sam. To je tako malo – biti. Onda reče ponovno sebi: bila sam. I slika se rastvori. Vidi sebe kako ide. Osjeti taj hod svoj, u nedoumici, to tlo, u trpnji, i tu svoju neodlučnost, u istrajnosti. Ipak. Odvoji malo svoj hod od zemlje, od zemlje, i reče ponovno: bila sam. Ponovno.

Tamo, na rubu ulice, na samom njenom dnu, na kraju njena trajanja, na samom dnu njena spora silaženja – Nekomu, Nečemu, a šuti – dočeka je. To sunce. Prijepodne. Grad. življi sad u njenom sjećanju no što je Ona bila živa u njemu.

Spasi je to sunce. Ne sunce, jedan njegov trag, jedan njegov komotan osmijeh na samom dnu ulice. Ni pretopao, ni odveć jasan. Samo jedan trag. Ali treba tek do

njega, do tog traga, i do svoga spasa.

Nekomu, Nečemu.

Blaga svjetlost jednog ravnodušno lijepog prijepodneva u gradu iz njena sjećanja. Reče ponovno: bila sam. I slika se proširi. Smjerno, odozgo, sa vrha ulice, lijevo i desno od njena silaženja

Nekomu, Nečemu

kupus, riba, jedna zadocnjelo ukusna artičoka, prevelika, kolači, slatki, cifrani, sladoled, roza i bijeli, bijeli sladoled i bijelo rublje, intimno prljavo od svoje prerane namjene, cipele, posuđe, jeftino ukrašeno, okrnjeno, gostinsko, domaćinski toplo posuđe, mnogo cipela, bistroi, miris kafe, mnogo mirisa, noge, mnogo nogu, jedna cipela na nozi i na zemlji, druga cipela izgubljena u zraku, u žustrom gibu jednog nervoznog... deodoransi i deterdženti, hrana, hrana za pse, pseća hrana, to jest, i pseće posuđe, ljubav prema psima, i pseća ljubav, cvijeće, mirisno, plavo, pariško, kućne potrepštine, sladoled, kupus, riba,

jedna..., cipele, mnogo cipela, udobna cipela, tijesna cipela, tijesan hod, tijesna bol, tijesan bijeg...

Nekomu, Nečemu

a šuti. Bila sam. To je tako malo. Reče ponovno: b i l a s a m. I slika se rastvori.

Ukus vol-en-vent-a i njegova posljednjeg dodira. A onda krenu ne osvrćući se, krenu hodom vansebe, uvuče se u svoju bol, b o l. I slika se suzi.

Gleda je a pravi se da je ne vidi. Suglasna tuđoj ulici, tuđem gradu, i tuđoj ravnodušnosti. Bilježi je u sjaju zjenice: duga crna kosa vezana ciganskom vrpcom, i još ciganskija odjeća, i puno vrpce, i lak pokret ruke po crtaćem papiru, i jedan pogled – ne ispod čela, ne ni malo sa strane, već – sasvim lud pogled, vidovit; pogled iz potiljka. Nemarno zabačenog potiljka, vidi je, bilježi: jedna velika riba, zaustavljen gib tijela jedne velike ribe, mrtve ribe, prelijepih šara.

... krenu, nastavi ga gledati s potiljka, ne može da ga se nagleda, ne može da preboli to napuštanje, gleda ga potiljasto bolno: stoji, zgrčen sapet, snen, nijem, njen. Ugleda i danas to tijelo. Iste geste tijela, ista vjernost pogleda i govora, i ista slabost koja zaustavlja. Jer slabost je vrlina.

Onda se ruka odade u jednoj nespretnoj liniji između dva žudna, dva sjajna oka, u jednom blagom ožiljku pored oka koji ne laže i ne poriče tu smrt..., preklopi, ona ista ruka, crtaći blok, prenese svoju važnost na ciganski zov koraka, ženskih, ženstvenih koraka, umobolnih. Tako joj pojasniše kasnije tu ruku koja ju je zaustavila na putu do dna ulice, do traga sunca, i do njena spasa. Ali valja tek do njega, do tog traga, i do svoga spasa.

Ostade samo nečujna mehkot njenih koraka, hipi, ženskih, ženstvenih umobol..., nevidljiv gib njegova odlaska dovršenog u nekoj davnoj odlučnosti, i u samotnosti. Odavnoj.

Krenu dalje prema dnu ulice. Biti. Lijevo i desno od njena silaženja i njenih zastajanja, samoglasnici, suglasnici. Samoglasnici, su-glasnici. Dopade joj se ta igra. odluči posvetiti se na trenutak samo sebi. Ostati u sebi, samoglasna, odluči, uskraj lomnog reza između sebe i te ulice, sebe i tog sjećanja, sadašnjeg kao i budućeg, uskraj lomnog, odluči, koji ne trpi opoziv. Ne trpi odveć kao ni igru. Uz kraj, dakle, jakog, bolnog, umo--bolnog...

Odluči tek i ustrepta. Prije straha, i prije panike. Lomnog onda reza. Oćuti njihovu suglasnost, svoju i njegovu, oćuti kako im se puti ujediniše u istom glasanju i istom mirovanju, oćuti suglasnu pobunu njihovih misli, suglasnu najavu prezrelosti njihovih osjećanja, oćuti sve to i zastade. U nedoumici te ulice. Da li da krene opet odozgo, da ponovi to silaženje u njenoj trpnji i u svom sjećanju, ili da ostane blizu dna. Da učini još jedan pokret. Da završi to trajanje, ulice, i da otpočne svoje. U tuđem gradu, tuđoj ulici, i u tuđoj ravnodušnosti.

Otvori oči

Zatvori oči

Otvori oči

Zatvori

Otvori oči

Zatvori

Pokuša ispočetka. Bila sam. To je tako malo – biti. Reče ponovno sebi: bila sam. I slika se prelomi.

Otvori oči

Zatvori oči

Otvori

i još više, usitni se, ulomi se. Još više. Onda se podade tom glasu. Pokuša, to jest, podati se, u zamjenu za sliku. Krenu prvo suglasno njemu suglasno i podatno, poželi bar a onda se i taj glas izgubi. Sabra se. Sabra se načas. Uzoholi u toj novoj sabranosti, samosvojnoj, oslušnu se. Ču ih načas, sebe i njega, oslušnu ih kako dišu, ču taj dah i to

podrhtavanje, oslušnu u tom dahu svoj zov i oslušnu njegov, i ču ih kako se ne dosežu. Sabra se. Sabra se samo načas i uzdrhta. Ču njihovu samoglasnost, svoju i njegovu, ču to nadolaženje nedozova, tog straha, nadolaženje, odveć velikog straha od tako malenih bića. Onda se poče prelamati u njoj i taj zvuk. Nedozvan, i nesabran, usitnjen, ulomljen, i on, krenu odozgo, iz vrha, iz tjemena, iz potiljka, nadode u grlo, s predomišljajem načas da se tu zaustavi, i da se istrgne iz nje, u krik, ili u molitvi, ili u psovki, ili u..., ospori namah svoj predomišljaj, ospori još jednom i sliku u oku, i siđe niz tijelo, cijelo, i gib u hodnji još jednom ospori. Ode, zar, da se opet jednom vrati. Nedozvan, da se vrati, i nesabran.

Udahni duboko

Izdahni

Udahni

Izdahni

zvuk li je, slika li je...?, ne stiže ni da

pomisli. Oćuti to kretanje, u sebi, taj samohod, to u sebi što nije zvala, nije odabrala, nije išćekivala, ćega nema u njenom sjećanju, sadašnjem kao ni budućem, što nema suglasja sa njom a u njoj je. Oćuti ga samo tako. Krenu, i to, iz vrha glave, iz tjemena, iz potiljka, ni lijevo ni desno od nje, već samo u njoj, u grlu u grudima, u utrobi, ponovi samohodno to svoje silaženje i svoje uspinjanje, prelomi se u njoj, prelomi, istom putanjom od prazne misli ka beshodnim koracima.

Udahni duboko

Izdahni

Udahni

duboko. To što podnese njena misao, prazna, ne podnese njeno tijelo. Krenu s tim samohodom, uporedo i spasilaćki, njena drhtavica, spasilaćka, krenu uzbuna njenih damara, siđe i ona niz tijelo, iz vrha njegova do samog njegova dna, uzbuni i misao, i zaustavi samohod taj. Samohod, zar, da se opet jednom vrati. Nedožvan, da

se vrati, i neopozvan. Sabra se opet slika iz okrajka njene svijesti pobunjene, iz drhata njena tijela, pobunjena, sabra se i otrgnu. Otrgnu se i dozva.

Bila sam

odlučna da ostane blizu dna. Da učini još jedan pokret. Da završi to trajanje, ulice, i da otpočne svoje. U tuđem gradu, tuđoj ulici, i u tuđoj ravnodušnosti.

Nije joj se više ništa dogodilo toga dana. Spasi je to sunce na samom dnu ulice. Prepozna se u njemu. Ne suncu, tek samo njegovom tragu ni pretoplom ni prejasnom, kao što to nije ni ovo njeno sjećanje. Današnje. Prepozna se u tom suncu, njenom koliko i njegovom, u tom podnevu, zajedničkom, u tom vremenu njenom koliko i njegovom. Što ih je drugo vezivalo doli to vrijeme, taj isti srazmjer između male i velike skazaljke na satu, nemilosrdnom satu, nemilosrdnom vremenu. Koje prođe. Tad kao i sad. Koje je ne spasi ni od nje, ni od njega, ni od one

ulice, ni od njena trajanja, ni od njena silaženja. Ali ko danas traži spas? Ne Ona!

Sjeti se svega tog. Sjeti se i bi joj teško pri duši. A šuti. Bila sam. To je tako malo – biti. Onda reče ponovno sebi:

b i l a s a m.

I slika se zatvori.

(Ovaj fragment uništenog romana BLACK SILK BLUES objavljen je u reviji ODJEK, 1-15 mart 1977).